

PEMBELAJARAN BAHASA ARAB DI PERINGKAT SEKOLAH MENENGAH
DI NEGERI KELANTAN

WAN HASSAN BIN WAN MAT

DISERTASI INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI KEPERLUAN
IJAZAH SARJANA PENGAJIAN BAHASA MODEN

PUSAT BAHASA
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
1995

Dimikrofiskan pada..... 26 . 04 . 2000
No. Mikrofis..... 14788
Jumlah Mikrofis..... 3

HAMSI AH BT. MOHAMAD ZAHAR
UPR UNIT REPROGRAFI
PERPUSTAKAAN UTAM
UNIVERSITI MALAYA

PENAKUAN

Saya akui bahawa karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan-nukilan dan ringkasan-ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

1/4/95
Tarikh

WAN HASSAN BIN WAN MAT

RALAT

Bil	Salah	Betul	hlm.
1	selain dari itu	selain itu	1
2	berbagai	berbagai-bagai	2
3	ini belum	ini yang belum	3
4	agong di zaman	agung pada zaman	4
5	kelehan	kelemahan	5
6	di tahun	pada tahun	5
7	ketidaan	ketiadaan	6
8	dari	daripada	6
9	disiplinary	disciplinary	7
10	berasaskan kepada	berasaskan	8
11	methodologi	metodologi	11
12	terdapt	terdapat	17
13	dikenakan	dibubuh	18
14	disepurnakan	disempurnakan	31
15	Sesungguhna	Sesungguhnya	35
16	di hari	pada hari	51
17	menunjukan	menunjukkan	61
18	perhubunganya	perhubungannya	62
19	didikasi	berdedikasi	65
20	dikeristikan	dikristiankan	92
21	memperuntukan	memperuntukkan	112
22	meringkas, karangan	meringkaskan karangan	116
23	persekiran	persekitaran	147
24	menunjukan	menunjukkan	154
25	astronomi	ahli astronomi	153

PENGHARGAAN

Pertama sekali ingin saya mengucapkan syukur kepada Allah s.w.t. yang maha pengasih lagi penyayang yang mana dengan limpah kurnia serta taufiq dan hidayatNya saya telah dapat menyiapkan penulisan disertasi ini dengan baik.

Seterusnya ingin saya rakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan ucapan terima kasih kepada Universiti Malaya yang telah menganugerahkan hadiah cuti belajar yang membolehkan saya memberikan perhatian sepenuh masa kepada program ini.

Terima kasih yang tidak terhingga juga saya tujukan kepada Pengarah Pusat Bahasa di atas segala peluang dan galakan yang telah diberikan yang membolehkan saya mengikuti program Ijazah Sarjana pengajian Bahasa Moden ini.

Seterusnya saya tujukan ucapan terima kasih saya yang tidak terhingga kepada Ketua Bahagian Bahasa Arab iaitu Ustaz Mohd. Zaki Abdul Rahman selaku ketua, guru dan kawan yang telah banyak memberi sumbangan di dalam berbagai aspek.

Saya juga tidak lupa untuk mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan kepada penyelia disertasi ini iaitu Tuan Haji Mohamed Tahir bin Abdul Rahman di atas segala tunjuk ajar yang telah diberikan semasa penulisan disertasi ini. Walaupun beliau berada di ambang persaraan, beliau tetap bersedia untuk mencurahkan baktinya dengan tujuan untuk melihat anak bangsanya terus maju di dalam mengejar ilmu pengetahuan.

Saya iringkan persaraan beliau dengan doa restu yang berterusan, semoga Allah mengurniakan kesihatan yang berpanjangan agar beliau dapat terus berkhidmat kepada anak bangsa di dalam menyebarkan ilmu pengetahuan.

Ucapan terima kasih juga ditujukan kepada semua individu yang terlibat dengan penulisan disertasi ini, yang terdiri responden-responden dan lain-lain yang telah memberikan apa jua pertolongan. Juga tidak dilupakan kepada semua pensyarah-pensyarah dan lain-lain yang telah terlibat di dalam program Sarjana Pengajian Bahasa Moden yang telah memberikan kerjasama yang baik sehingga disertasi ini telah dapat disiapkan sepertimana yang dikehendaki.

Akhirnya saya berdoa kepada Allah agar memberikan balasan yang baik kepada semua individu yang telah memberikan kerjasama. Semoga Allah memberkati segala usaha yang telah dilakukan.

Amin ya rabb al-'alamin.

SINOPSIS

Bahasa Arab dipercayai telah diajar di negeri Kelantan semenjak awal Islam lagi iaitu bersama-sama pendidikan Islam, dan mula diajar dengan cara yang lebih teratur dengan tertubuhnya pondok-pondok di seluruh negeri Kelantan.

Penubuhan sekolah-sekolah agama telah menjadikan pembelajaran bahasa Arab lebih sistematik lagi. Pada masa ini terdapat tidak kurang daripada 80 buah sekolah menengah agama di seluruh negeri Kelantan yang menjadikan bahasa Arab sebagai mata pelajaran wajib, serta menjadikan bahasa Arab sebagai pengantar kepada semua mata pelajaran yang berkaitan dengan pendidikan Islam.

Pencapaian pelajar di dalam menguasai bahasa Arab di peringkat permulaan adalah membanggakan. Walau bagaimanapun akhir-akhir ini penurunan di dalam pencapaian agak ketara. Jadi melalui kajian yang bertajuk "Pembelajaran Bahasa Arab Di Peringkat Sekolah Menengah Di Negeri Kelantan" ini akan dapat mendedahkan segala kelemahan di dalam pelbagai aspek yang membawa kepada kesusutan pencapaian di kalangan pelajar-pelajar. Seterusnya suatu kesimpulan akan diambil ke arah mengembalikan pencapaian pelajar ke tahap yang sepatutnya.

Disertasi ini terbahagi kepada empat bab iaitu, bab pertama pendahuluan dengan landasan teori yang mana diterangkan di dalamnya kepentingan bahasa Arab kepada orang-orang Islam dan prinsip-prinsip serta falsafah pembelajaran yang terkandung di

dalam Al-Quran dan Al-Sunnah, bab kedua sejarah ringkas pengajaran bahasa Arab di negeri Kelantan, manakala bab ketiga mengandungi laporan penyelidikan. Seterusnya bab yang ke empat yang merupakan bahagian yang terakhir di dalam disertasi ini akan dimuatkan dengan kesimpulan dan beberapa cadangan turut dikemukakan.

SYNOPSIS

Arabic Language has been thought in Kelantan since the beginning of Islam together with the Islamic Education, and it has been thought in a systematic way with the emergence of religious school in all parts of Kelantan.

The establishment of religious schools have made the teaching of Arabic language more systematic. There are at present not less than 80 secondary religious schools throughout Kelantan which has used Arabic Language as a co subject, as well as using Arabic Language a medium of instruction in all subjects related to Islamic Education.

The students' achievement in using the Arabic Language at the beginning was excellent. However, until recently the achievement has decreased considerably. This study entitled 'The Teaching of Arabic Language at the Secondary School Level in the State of Kelantan' will explore weaknesses in all aspects of teaching that leads to the poor achievement of the students. In conclusion, it suggests measures that need to be taken in upgrading the achievements of students up to the required students.

The dissertation is divided into four chapters. Chapter one is concerned with general introduction followed by the theoretical background with emphasis on the importance of Arabic Language to the Muslims as well as the principles and learning philosophy in Al-Qur'an and Al-Sunnat. Chapter two deals with the historical background of Arabic Language teaching in Kelantan. Chapter three gives the research report. Finally chapter four draws together the main points that have arisen throughout the dissertation and some recommendations are proposed.

SENARAI JADUAL

	hal.
Jadual 1: Bahasa Harian_____	120
Jadual 2: Bahasa Kedua_____	122
Jadual 3: Ahli Keluarga Yang Tinggal Bersama Yang Boleh Berbahasa Arab_____	123
Jadual 4: Pekerjaan Bapa_____	124
Jadual 5: Pekerjaan Ibu_____	127
Jadual 6: Kenapa Belajar Di Sekolah Arab_____	128
Jadual 7: Pencapaian Di Dalam Bahasa Arab_____	129
Jadual 8: Pandangan Terhadap Bahasa Arab_____	130
Jadual 9: Minat Terhadap Bahasa Arab_____	134
Jadual 10: Perasaan Ketika Berada Di Dalam Kelas Bahasa Arab_____	135
Jadual 11: Guru Sebagai Pendorong_____	137
Jadual 12: Bahasa Yang Lebih Menarik Untuk Dipelajari_____	137
Jadual 13: Bahasa Yang Lebih Mudah_____	140
Jadual 14: Bahasa Arab Sebagai Mata Pelajaran Pilihan_____	141
Jadual 15: Bahasa Yang Lebih Berfaedah Dan Lebih Bangga Menguasainya_____	143
Jadual 16: Melayan Tetamu Yang Terdiri Dari Orang Arab_____	145
Jadual 17: Penempatan Semula_____	146
Jadual 18: Tambah Masa Belajar_____	148

Jadual 19: Buku Agama Ditulis Di Dalam Bahasa Malaysia_____	149
Jadual 20: Mengikuti Kelas Tambahan _____	151
Jadual 21: Pengelibatan Diri Di Dalam Persatuan Bahasa Arab_____	152
Jadual 22: Menonton Cerita Arab Di TV_____	154
Jadual 23: Menonton Cerita Yang Menggunakan Dialog Arab/Melayu_____	154
Jadual 24: Cadangan Menyambung Pelajaran Di Peringkat Tinggi_____	155
Jadual 25: Bidang Kerjaya Yang Dipilih_____	157
Jadual 26: Kenapa Belajar Bahasa Arab_____	158
Jadual 27: Daya Usaha Untuk Memperkuatkan Bahasa Arab_____	159
Jadual 28: Kesanggupan Menyertai Pertandingan_____	161
Jadual 29: Mata Pelajaran Yang Paling Disukai_____	164
Jadual 30: Perkara-perkara Yang Menarik Di Dalam Pembelajaran Bahasa Arab_____	165
Jadual 31: Matlamat Pembelajaran Bahasa Arab _____	169

KANDUNGAN

	hal.
PENAKUAN	ii
PENGHARGAAN	iii
SINOPSIS	v
SENARAI JADUAL	viii
JADUAL KANDUNGAN	x

BAB PERTAMA PENDAHULUAN

Pendahuluan.....	1
Rasional kajian.....	3
Objektif Kajian.....	4
Kepentingan Kajian.....	4
Hipotesis.....	5
Skop Kajian.....	7
Bidang Kajian.....	7
Tempoh Kajian.....	7
Metodologi Kajian.....	8
Masalah Kajian.....	11
Pembahagian Bab.....	11

LANDASAN TEORI

Pendahuluan.....	12
A. Sejarah Bahasa Arab.....	14
Tulisan Arab.....	16
B. Bidang Pengajian Arab.....	19
a- Nahu dan Saraf.....	20
b- Balaghah.....	22

C. Kepentingan Bahasa Arab.....	25
Kepentingan Bahasa Arab Secara Umum.....	25
a- Fungsi-fungsi Sosial dan Kemasyarakatan.....	26
b- Fungsi-Fungsi Sosio-Budaya.....	28
c- Fungsi-Fungsi Psikologi.....	28
d- Fungsi-Fungsi Pemikiran.....	28
Kepentingan Bahasa Arab Secara Khusus.....	30
a- Bahasa Arab Bahasa Ibadat.....	30
b- Bahasa Al-Quran.....	33
c- Bahasa Hadis.....	38
D. Teori Asas Pembelajaran Di Dalam Pendidikan Islam.....	42
Al-Quran.....	42
Ciri-ciri Khas Al-Quran.....	44
Turunnya Al-Quran.....	45
Al-Quran Sebagai Sumber Pendidikan.....	46
a- Al-Quran Menghormati Akal Manusia.....	47
b- Al-Quran Menggalakkan Pembelajaran.....	49
c- Al-Quran Memuliakan Manusia.....	52
d- Al-Quran Menjadikan Cerita Sebagai Wasilah Pembelajaran.....	53
Al-Sunnah.....	55
Aspek-Aspek Pendidikan Di Dalam Al-Sunnah.....	57
a- Seruan Ke Arah Menuntut Ilmu.....	58

b- Rasulullah Menganjurkan Supaya Diperaktikkan Pembelajaran.....	60
c- Al-Sunnah Menunjukkan Pentingnya Teladan....	61
d- Bertimbangrasa kepada pelajar.....	61
e- Penghormatan Kepada Orang Yang Berilmu.....	63
f- Pendidikan Jasmani.....	65

BAB KEDUA

SEJARAH, PERKEMBANGAN DAN KEDUDUKAN BAHASA ARAB DI NEGERI KELANTAN

A. Latar Belakang Pentadbiran Negeri Kelantan.....	69
B. Sejarah Kemasukan Bahasa Arab Ke Negeri Kelantan.....	70
C. Sejarah Pengajaran Bahasa Arab Di Negeri Kelantan.....	77
Pengajian Pondok.....	78
Sekolah Arab.....	88
D. Institusi-Institusi Pengajian Agama Dan Arab Semasa.....	95
Pondok.....	96
Sekolah Menengah Kebangsaan Agama.....	102
Sekolah Menengah Agama Kerajaan Negeri Kelantan.....	105
Sekolah Menengah Agama Rakyat Bantuan YIK.....	111
Pusat Bahasa Arab Nilam Puri.....	113

Akademi Islam Universiti Malaya

Cawangan Nilam Puri..... 115

BAB KETIGA
LAPORAN PENYELIDIKAN

Pendahuluan.....	117
1- Bahasa Harian.....	120
2- Bahasa Kedua.....	122
3- Ahli Keluarga Yang Boleh Berbahasa Arab.....	123
4- Pekerjaan Bapa.....	124
5- Pekerjaan Ibu.....	127
6- Kenapa Belajar Di Sekolah Arab.....	128
7- Pencapaian Di Dalam Bahasa Arab.....	129
8- Pandangan Terhadap Bahasa Arab.....	130
9- Minat Terhadap Bahasa Arab.....	134
10- Perasaan Ketika Berada Di Dalam Kelas Bahasa Arab.....	135
11- Guru Sebagai Pendorong.....	137
12- Bahasa Yang Lebih Menarik Untuk Dipelajari.....	137
13- Bahasa Yang Lebih Mudah.....	140
14- Bahasa Arab Sebagai Mata Pelajaran Pilihan.....	141
15- Bahasa Yang Lebih Berfaedah.....	143
16- Melayan Tetamu Yang Terdiri Orang Arab.....	145
17- Penempatan Semula.....	146

18- Tambah Masa Belajar.....	148
19- Buku Agama Ditulis Di Dalam Bahasa Melayu.....	149
20- Mengikuti Kelas Tambahan.....	151
21- Pengelibatan Diri Di Dalam Persatuan Bahasa Arab.....	152
22- Menonton Cerita Arab Di TV.....	154
23- Menonton Cerita Yang Menggunakan Dialog Arab/Melayu.....	154
24- Cadangan Menyambung Pelajaran Di Peringkat Tinggi.....	155
25- Bidang Kerjaya Yang Dipilih.....	157
26- Kenapa Belajar Bahasa Arab.....	158
27- Daya Usaha Untuk Memperkuatkan Bahasa Arab.....	159
28- Kesanggupan Menyertai Pertandingan.....	161
29- Mata Pelajaran Yang Paling Disukai.....	164
30- Perkara Yang Menarik Di Dalam Pembelajaran Bahasa Arab.....	165
31- Matlamat Pembelajaran Bahasa Arab.....	169
Kesimpulan.....	176

**BAB KEEMPAT
PENUTUP**

Rumusan Dan Cadangan.....	178
BIBLIOGRAFI.....	191